

Kancelliraad Anders Pilegaard Jessen,
død 1851 som Raadmand og Byskriver i Roskilde.
Af **L. P. Jessen.**

I »Personalhistorisk Tidsskrift« for 1899 har Hrr. Bibliotekar Jul. Clausen gengivet nogle Dagbogsuddrag — af P. V. Jacobsens Dagbøger »1827—33« — i hvilke bl. a. skrives Side 72: »Den næste i Kontoret, en gammel Kancellist, der af Skæbnen og sine Foresatte er meget tilsidesat, og som derfor har lagt sig efter et vist Kattvæsen mod begge og andre, der dog ikke hjælper ham videre frem o. s. v.«; samme Sted, Side 239, meddeler den senere afdøde Arkivar G. N. Kringelbach, at den nævnte »gamle Kancellist«s Navn var **A. P. Jessen!**

Om denne, min Bedstefaders Fætter og Plejebroder, vil jeg gerne have Lov til her nedenstaaende at meddele et Par Ord; jeg forudskikker, at min Grandonkel var sær, var »gammel«, det er fuldstændig rigtigt! Men af hvad Aarsag? og hvorledes var det aparte Væsen kommet? — ja det spørges der jo saa sjældent om. — Han havde alligevel, trods alt, et »Hjerte«, hvad jo ikke alle har!

Herr **M i c h e l C l a u s e n**, død 1743 som den fjerde i Rækken af Dynastiet **M u l e** i Nørre Broby Præstegaard paa Fyn, var gift med **A n n a C a t h r i n a D o r c h e u s**, Stiftsprovstens Datter fra København, og da dette Ægtepars Datter **M e t t e M i c h e l s d a t t e r M u l e** kort før Faderens Død ægtede **A n d e r s L a r s e n P i l e g a a r d**, købte »Madame Muhle, née de Dorchæus»,

som der skrives i en samtidig Kirkebogsindførsel, »Pilegaarden« i Vester Aaby Sogn til sin Datter og Svigersøn.

Anders Pilegaard og Mette Mule havde 3 Børn: to Døttre hvoraf den ældste, Conradine ægtede en Peder Helle sen, om hvem nu intet vides, og Mette, den yngste, der 1778 blev gift med min Oldefader, daværende Købmand Hans Jessen, senere Overformynder og Fattigdirektør i København, »32 Mand« m. m.; samt endelig Sønnen Michel Pilegaard, der arvede Gaarden efter Faderens Død og selv døde 1789, som Enkemand og kun 43 Aar gammel.

Michel Pilegaard og Hustrus Frederica Christiane Lund's eneste Barn var den her omtalte Anders Pilegaard, døbt 10. August 1787 i Vester Aaby; ikke to Aar gammel, og da allerede forældreløs, kom han i Huset hos Fasteren Mette og hendes Mand i København og blev opdraget hos dem sammen med deres da ca. 10-aarige Søn og eneste Barn; med denne sluttede Anders Pilegaard et »Broderskab« der varede ved gennem hele Livet.

Min Farfader¹⁾ tog teologisk Attestats 1806, men søgte ikke straks Embedsvejen; han var med de andre Studenter paa Københavns Volde 1807, var en speciel Ven af Nachtegall, var interesseret Tilhører til Henrik Steffens' Forelæsninger og — vegeteredel 1810 købte Faderen Proprietærgaarden Marienberg ved Vordingborg til ham, og han blev Landmand.

Plejebroderen, Anders Pilegaard, — der allerede som ganske ung antog Navnet Jessen — blev Student 1809 og juridisk Kandidat fem Aar efter; senere Underkancellist 1818, Kancellisekretær 1820 og sluttelig Kancellist 1823; i Tiden mellem de to sidstnævnte Aar led han sit Skibbrud, det der gav hans Liv en skæv og noget sygelig Retning og som allerede tidlig gjorde ham til — »en gammel Kancellist«.

Før den Tid var han munter og livlig, rigtig en »glad Sjæl«; han tog, ligesom Fætterten, Livet fra den behagelige Side. Det tog en rum Tid, inden han fik Artium og Embedsexamen (denne med Laud. I.); men der var ogsaa mange andre Ting, der skulde passes og som optog meget af hans Tid; han var meget søgt og skattet som »Fornøjelsesraad« ved Selskabeligheder i og udenfor Familiens Omgangskreds, han dansede godt, var musikalsk, havde en lille, men ganske køn Sangstemme og, hvad der ikke blev sat mindst Pris paa i hine Tider, han havde et ret udpræget Skuespillertalent, skal navnlig have været en fortræffelig Fremstiller af Holbergske Figurer; det blev hans Evner for og Lyst til Optræden paa de ofte

¹⁾ Jes Andreas Jessen, født 1779, Ejer af Marienberg 1810—28 og 1831 Sognepræst til Thorslunde og Ishøj, hvor han døde 1850.

saa forræderiske skraa Brædder, der i saa høj Grad bidrog til at give ham hans Banesaarl!

Efter at min Oldefader i Aarene 1810—11 havde trukket sig tilbage fra sin Forretning og fra alle sine mange offentlige Hverv og Tillidsposter her i Byen og var flyttet til sin Ejendom »Gamle Iselingen«, ogsaa ved Vordingborg, lige op til Marienberg, tilbragte Anders Pilegaard Jessen alle sine Ferier dernede, saaledes ogsaa Julen 1821.

Der skulde i Dagene mellem Jul og Nytaar spilles Dilettant-komodie hos en af Byens »Spidser«, Toldkasserer I. P. Christensen¹⁾ der, sammen med sin smukke Hustru Charlotte Amalie født Ballauf »førte Hus« i stor Stil. Alle gode Venner var indbudte som Tilskuere: Wassard's fra Marienlyst, Assessor Aagaard med Frue født Koës fra Iselingen, mine Bedsteforældre, »Madam« Howitz²⁾ med saamange af hendes Børn og Svigerbørn, der var hjemme i Julen o. s. v., kort sagt hele den velhavende Toldkassererfamilies Omgangskreds. Til at spille Elskerrollen var som noget selvfølgelig Sekretær Jessen udset og som Elskerinden skulde Toldkassererens Broder- og Steddatter, den 22-aarige Christiane Marie Christensen optræde for første Gang. Hun og min Grandonkel var gennem adskillige Aar kommet sammen hos Honoratiores i Vordingborg og Alle »vidste aldeles sikkert« at han var stærkt forelsket i hende; i August Maaned nævnte Aar havde de begge været Faddere ved min Onkel Carl Jessen's³⁾ Daab og nu skulde de altsaa »agere« sammen paa en noget anden Maadel!

Naa! Forestillingsaftenen kom og, som ventet var af hele Selskabet, spillede Kancellisekretæren sig ret langt ind i Elskerrollen, men alligevel tog han, straks efter Nytaar, tilbage hertil Byen, NB. uden at have erklæret sig! saa kom Paaskeferien og den gik paa samme Maadel! — i Sommerferien kom min Grandonkel slet ikke til Vordingborg, da var Christiane Christensen forlovet med en anden! Det kom sig saalunde:

En Aften i Slutningen af Juni Maaned, 1822 altsaa, ved en lille Sammenkomst hos Familien Howitz for Venner fra Byen, var der kommen en Gæst til, ikke fremmed men uventet og langvejs fra: Pastor Mathias Repsholtz fra Saxkøbing⁴⁾; han var blevet

¹⁾ Jfr. L. P. Iessen »Den Christensenske Legattavle 1913«.

²⁾ Frhv. Købmand og Stadsmægler i København I. H. Howitz's Enke, Ollegaard Christiane, født Kreutzfeldt, død 1831.

³⁾ Carl Anders Jessen født 1821 og død 1880 som Distriktslæge her i København; gift med Anna Lorentze Repholtz (1823—1863), Christiane Christensen's Datter.

⁴⁾ Mathias Georg Peter Repholtz, Sognepræst i Saxkøbing 1820, døde 1825; hans første Hustru Anna Lorentze Mørck døde 1821.

Enkemand nogle Maaneder forud, efter kun eet Aars Ægteskab, og var nu paa en lille Rundrejse for at besøge Bekendte og Venner. Hos Howitz's, hvor en af Husets Sønner var gift med hans Søster, traf han sammen med Familien Christensen, fik Jomfru Christiane tilbords, friede til hende samme Aften og et Par Maaneder efter stod deres Bryllup i Vordingborg.

Sekretær Jessen! ja han kom først til Vordingborg igen i Oktober samme Aar til min Oldefaders Begravelse, og allerede da var han ikke sig selv lig mere: han var faldet sammen og rettede sig aldrig helt mere.

Der gik saa 4—5 Aar i hvilke han nok kom til Vordingborg, men kun paa ganske korte Besøg og med lange Mellemrum; men efter at Toldkasserer Christensens i 1827 var flyttet til København — og med dem Datteren der, efter kun fire Aars Ægteskab var blevet Enke og med sine to Børn¹⁾ var taget tilbage til sine Forældre — genoptog han atter sine regelmæssige Feriebesøg hos mine Bedsteforældre.

Anders Pilegaard Jessen blev, som nævnt Kancelist 1823, Kancelliraad blev han først 1831. Samme Aar var det saa, at mine Bedsteforældre kom til Thorslunde, og seks Aar efter tog min Grandonkel sin Afsked fra Kancelliet, idet han søgte og fik Embedet som Raadmand samt By- og Raadstueskriver i Roskilde. Her lavede han en Del op, han kom under bedre økonomiske Kaar og var Plejebroderen med Hustru og Børn paa ganske nært Hold; til Thorslunde Præstegaard kom han, spadserende paa sine Ben, ialtfald én Gang hver Uge og, som min Fader²⁾ skriver i sit »Testament«: »altid var han velkommen i Præstegaarden, ikke mindst hos Ungdommen.«

Saaledes gik der en halv Snes Aar, saa blev min Grandonkel virkelig »gammel«; min Bedstemoders Død i 1848 tog han sig meget nær, og efter at min Bedstefader ogsaa var gaaet bort et Par Aar efter, faldt han aldeles hen; Døden kom for ham som en Befrielse den 10de Maj 1851.

For min Oldefaders Minde nærede min Grandonkel en dyb Veneration; det Venskabsbaand, der i Barneaarene knyttedes mellem ham og min Bedstefader, afbrødes aldrig, og Børnene fra Marienberg og Thorslunde var for ham al hans »Slægt«! Ved Aabningen af hans testamentariske Bestemmelser viste det sig, at han til det sidste havde tænkt paa dem — og paa sin Ungdoms Kærlighed!

¹⁾ Datteren Anna Lorentze der, som nævnt, blev gift med min Onkel Carl Jessen, hendes Moders Gudsøn, samt Sønnen den senere Højesteretsassessor, Konferentsraad Mathias G. P. Repholtz, død 1909

²⁾ Hans Medor Laurits Jessen, født 1813 paa Marienberg og død 16. 1. 1876 som Sognepræst i Taagerup og Thorslunde paa Lolland.

For min Fader blev Onklen en Velgører, som kun faa har Hjerte til at være det: mange giver jo, meget eller lidt, af deres Overflod paa jordisk Gods, Anders Pilegaard Jessen havde kun uendelig lidt, — men gav gerne alt, hvad han havde.

Da min Fader i 1831 blev Student og kom til København, maatte han, som alle fattige Studenter dengang »gaa paa Omgang« hos Familien for at faa Middagsmad, alt andet fik han af Onklen: frit Ophold, Lomme- og Bopenge og Klæder; altid var Onklen glad ved at have min Fader hos sig, altid interesseret saavel i Faders Studier som i hans smaa Fornøjelser.

»Baade Onkel«, skriver Fader, »og den Mand, der udgjorde hans saa godt som eneste Omgang¹⁾ var begge Pebersvende; det var to elskværdige Særlinge, som Verden nu sikkert vilde have meget at udsætte paa, men mit Samliv med dem i ca. 5 Aar hører til mine kæreste Ungdomsminder, trods Ensformigheden og de yderlig smaa Kaar, hvorunder vi levede.

Verden vil nok kalde min Onkels Liv, saadan som det formede sig, for et spildt Liv! Om det var et Liv i Gud, skal jeg ikke kunne sige; men at hans Liv var et Liv i andre, for andre, for dem der havde taget ham til sig som eget Barn, for deres Søn og Sønnebørn, det kan jeg vidne om; har Verden end glemt ham, saa har jeg det ikke.

Og naar jeg nu tænker tilbage paa den Tid for fyrretyve Aar siden²⁾, da erindres jeg om Biblens Ord: »Saa vil jeg sige til dem paa den højre Side: jeg var nøgen og I klædte mig — jeg var syg og I besøgte mig — hvad I have gjort mod den Mindste af mine Brødre, det have I gjort imod mig.«

Med disse Ord slutter min Fader sine Meddelelser om Onklen, men i taknemmelig Erindring om dennes Velgerninger mod ham havde Fader i sin Tid ladet sin ældste Søn døbe med Pilegaard-Navnet; dette er hos os bevaret i tredie Generation.

¹⁾ Amanuensis ved det Kgl. Bibliotek cand. phil. S a l o m o n S a l o m o n s e n, død 1ste Januar 1838. Han var, efter min Faders Meddelelser, meget belæst, særlig i Græsk og Hebraisk. »Han var Jøde«, skriver Fader, »og den ærligste Sjæl af Verdens.

²⁾ Min Faders fornævnte »Testament«, indeholdende Erindringer fra hans Barndoms- og Ungdomstid, er skrevet i Tiden mellem 1871 og 1875.

Originalen til ovenstaaende Billede af min Grandonkel — Tegning i Sepia og signeret »Poul Ipsen 1793« — er i mit Eje.